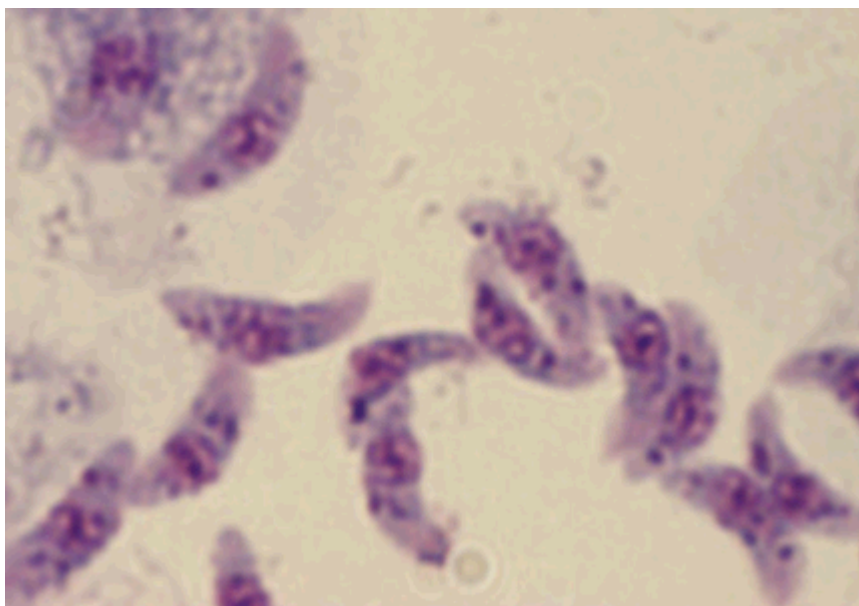


Szűrővizsgálatok a terhesség alatt: TOXOPLAZMÓZIS

A toxoplazma fertőzés biológiája

A toxoplazmózis egy állatról emberre terjedő fertőző betegség, úgynevezett zoonózis. Maga a kórokozó egy egysejtű parazita, ami egymás után különböző élőlényekben (emlősök, madarak és az ember) képes szaporodni, miközben különböző mikroszkopikus fejlődési formákat vesz fel.

A fertőzés kiinduló forrása (ún. végső gazda) a macskafélék bélrendszere, ahol a toxoplazma kórokozók elszaporodnak, és az ürülékkel távoznak (ez az oocysta, vagyis pete forma). A külvilágban a macskaürülékkel szennyezett, ezáltal fertőző toxoplazma petéket tartalmazó táplálékot, vizet különböző állatok (pl. rágcsálók, madarak) vagy az ember elfogyaszthatják, így a toxoplazma peték egy új szervezetbe (ún. közti gazda) kerülnek. A közti gazda bélrendszerében a peték „kikelnek”, és a kórokozó az aktív, gyorsan szaporodó és terjedő formáját (tachyzoita) veszi fel. Ezek a kórokozók a vérárammal a legkülönbözőbb szervekhez eljutnak, ahol a sejteket tönkretéve szaporodnak. Ez a fertőzés heveny fázisa. Ezt követően a közti gazda immunrendszere reagál a betolakodó parazitákra, és elpusztítja a toxoplazmákat, megszüntetve ezzel a fertőzést. Néhány tachyzoita azonban képes „elbújni” a gazdaszervezet immuntámadása elől. Az izomszövetben betokozódnak, ezáltal inaktív formába kerülnek: nem tudnak többé kárt tenni a sejtekben, de a gazdaszervezet sem ismeri fel őket. Ezt hívjuk bradyzoita formának. Később, ha a közti gazda (pl. sertés) húsát egy másik állat vagy az ember elfogyasztja, a húsban (azaz izomszövetben) az alvó formában jelen lévő, betokozódott bradyzoiták ismét teret nyernek és gyorsan szaporodó, betegséget okozó tachyziotává alakulnak vissza.



Toxoplazma fertőzés emberben

A fertőzés két úton támadhatja meg az ember szervezetét. Egyik forrás a macskák ürüléke (a kórokozó oocysta formája), illetve minden ami ezzel szennyeződik, például a kertben a föld, a homokozó, a macskaalom, kerti növények, mosatlan zöldségek és gyümölcsök. A fertőzés másik lehetséges forrása, ha toxoplazmával fertőzött állat húsát, tojását vagy tejét nyersen, hőkezelés nélkül fogyasztjuk. (ez a toxoplazma betokozódott, bradyziota formája) Bármilyen legyen is a fertőzés kiváltó oka, a lenyelt kórokozók a bélrendszerből a véráramba jutnak. Ha egészséges az immunrendszerünk, akkor hamar felismeri a betolakodó toxoplazmákat, és gyorsan elpusztítja őket. Éppen emiatt az esetek nagy részében a toxoplazmával való találkozás alig vagy egyáltalán nem jár tünetekkel, a fertőzés észrevétlenül zajlik, a parazita jelenléte csak laboratóriumi módszerekkel mutatható ki. A toxoplazma fertőzésre az immunrendszer antitestek termelésével válaszol, amik védeltséget biztosítanak egy következő fertőzéssel szemben. Egészséges immunrendszer esetén tehát az egyszer lezajlott fertőzés nem ismétlődik, életre szóló védelem alakul ki.

Toxoplazma fertőzés várandósság alatt

A kismamák kb. 30-40%-a már jóval a várandósság előtt átesett a toxoplazma fertőzésen, azaz védettek egy újabb fertőzéssel szemben, ők teljes mértékben megnyugodhatnak. Jó hír, hogy a fogékony kismamák esetében is csupán 1-2% annak az esélye, hogy a toxoplazma fertőzés épp a terhesség ideje alatt következik be. Az anyánál gyakran tünetmentesen zajló, friss infekció során a tachyzoita kórokozók a méhlepényen keresztül átjuthatnak a magzatba. Erre szerencsére nem minden esetben kerül sor: az első trimeszterben 5%, a másodikban 25%, a harmadikban 70% a magzat fertőződésének a veszélye. Ha a kórokozók mégis átjutottak, akkor a többé-kevésbé fejletlen immunrendszerű magzatok harmadánál különböző súlyosságú károkat képesek okozni (vetélés, vízfejűség, retinakárosodás miatt vaklás, belső fül károsodás miatt halláscsökkenés vagy sükettség, máj- lép- vagy szívizomgyulladás). Ezek a kórképek főleg a terhesség elején fordulhatnak elő, szerencsére a magzat fertőzése ilyenkor a legvalószínűtlenebb. A terhesség végén bekövetkezett anyai fertőzés nagyobb eséllyel terjed át a magzatra, azonban hatása sokkal gyengébb.



Toxoplazma szűrés

Mivel a toxoplazmózis az anyánál nem vagy alig jár tünetekkel, a korábban lezajlott, vagy jelenleg frissen zajló fertőzést csak laboratóriumi módszerekkel lehet kimutatni. Egy vérvételt követően immunológiai vizsgálat történik, ami a Toxoplazma gondii ellen termelődött antitesteket (illetve azok hiányát) vizsgálja. Ha a teszt „M” típusú antitest jelenlétét mutatja ki, akkor nagy valószínűséggel heveny toxoplazma-fertőzésről van szó. Ha a teszt „G” típusú antitestekre pozitív, akkor a kismama már korábban átesett toxoplazma-fertőzésen, azaz védett. Ha a teszt egyik típusú ellenanyagot sem mutatja, akkor a szervezet még nem találkozott toxoplazma fertőzéssel, vagyis fogékony.

A friss toxoplazma fertőzés potenciális magzatkárosító hatása miatt a Pálmai Egészségközpontban minden, nálunk gondozott kismamánál a várandósság elején rutinszerűen elvégezzük a toxoplazma-szűrést. Ha a kismama a vizsgálatok szerint fogékony, akkor az összes szükséges információval ellátjuk ahhoz, hogy elkerülje a várandósság alatti toxoplazma-fertőzést. A főszerep tehát a megelőzésé, de emellett rendszeres laboratóriumi ellenőrzéssel figyeljük az esetleges toxoplazma-fertőzésre utaló jeleket. Ebben a ritkán előforduló esetben további laboratóriumi és genetikai vizsgálatok szükségesek a magzat állapotának megítéléséhez.



Tanácsok várandós kismamáknak a toxoplazmózis megelőzésére

A megelőzés szempontjából a higiénés rendszabályok betartása a legfontosabb. Különösen igaz ez a vendéglátóiparban, mezőgazdaságban, állatgyógyászatban vagy állatkereskedésben dolgozó kismamákra!

- ✓ ne tartson otthon macskát! Ha ez mégis elkerülhetetlen, ügyeljen rá, hogy semmiképp ne érintkezzen macskaürülékkel! Kérje meg családtagjait a macskaalom tisztítására, a doboz fertőtlenítésére! Legbiztosabb, ha a várandósság idejére más gondjára bízuk házikedvencünket.
- ✓ kerti, földes munkákhoz mindig viseljen védőkesztyűt!

- ✓ soha ne fogyasszon nyers vagy gyengén hőkezelt húsokat vagy tojást! A húsokat mindig jól főzze meg ill. süsse át! A nyers hússal érintkező vágódeszkát, kést, egyéb konyhai eszközöket a lehető leghamarabb el kell mosni ill. fertőtleníteni! Ha a konyhában nyers hússal vagy tojással dolgozik, soha ne érintse a kezét a szájához vagy szeméhez! Az ilyen munkák után egy alapos, lehetőleg fertőtlenítőszel kézmosás szükséges!
- ✓ soha ne igyon pasztőrizálatlan tejet!
- ✓ soha ne fogyasszon szennyezett, mosatlan zöldséget vagy gyümölcsöt!